

Fraudemonitor 2016

OPENBAAR MINISTERIE

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
2.	Verticale Fraude	5
3.	Horizontale fraude.....	14
4.	Afdoeningen en straffen	21

Uitgave
Openbaar Ministerie
Postbus 20305
2500 EH Den Haag
www.om.nl

Juli 2017

1. Inleiding

In 2016 is de eerste editie van de Fraudemonitor aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden.¹ Deze eerste monitor had betrekking op het jaar 2015. De minister kondigde bij deze gelegenheid aan dat het Openbaar Ministerie (OM) ook in de komende jaren zal rapporteren over de strafrechtelijke prestaties op het terrein van de fraudebestrijding en de Fraudemonitor verder zal ontwikkelen.

De Fraudemonitor 2015 bevatte naast de cijfers over de belangrijkste vormen van fraude tussen burgers, bedrijven en overheid, een uiteenzetting van het kwalitatief kader dat hierbij wordt gehanteerd voor de inzet van het strafrecht. Dit kader schetst onder meer de uitgangspunten voor het bepalen van de inzet van strafrecht (opsporing en vervolging) en biedt daarmee handvatten bij de weging en selectie van zaken. Het kwalitatief kader bestaat uit meerdere lagen: van de afbakening van het domein als meer abstracte afbakening naar meer concrete afwegingen gericht op de afzonderlijke zaak². Dit kader ligt ook in 2016 ten grondslag aan de inzet van het strafrecht en de resultaten die hiermee bij de aanpak van bepaalde vormen van fraude zijn behaald.

Fraude kent vele vormen. Voor fraude geldt dat vaak geen sprake is van directe slachtoffers. Van dergelijke criminaliteit wordt beperkt aangifte gedaan. Het signaleren van fraude vraagt het actief daarnaar op zoek zijn. Bij fraude met overheidsgeld spreken we over verticale fraude. Als burgers of bedrijven het slachtoffer zijn, heet dat horizontale fraude. Ongeacht de vorm ligt de sleutel tot een succesvolle aanpak in samenwerking. Die samenwerking vindt zowel binnen de overheid plaats als met het bedrijfsleven. Uitgangspunt is dat de mogelijkheden van elke partner om fraude te voorkomen en tegen fraude op te treden op elkaar worden afgestemd. Het strafrecht wordt daar ingezet waar er het meeste effect vanuit gaat. Daarnaast wordt het strafrecht ingezet om criminele fenomenen bloot te leggen die anders onzichtbaar blijven. De kennis die door de inzet van het strafrecht wordt verkregen kan worden gedeeld met partners, opdat deze andere maatregelen kunnen nemen.

In deze monitor wordt door middel van cijfers een beeld gegeven van de *strafrechtelijke* prestaties in de strijd tegen fraude waarvan burgers, bedrijven en overheid in 2016 slachtoffer werden.

In hoofdstuk 2 staat de zogenaamde verticale fraude centraal. Door middel van kwantitatieve gegevens wordt een beeld gegeven van de resultaten die met het strafrecht zijn behaald bij de

¹ *Kamerstukken II 2016/17, 17050, nr. 530.*

² Uiteindelijk zijn in meer of mindere mate kenmerkende factoren bij de weging en prioriteitstoekenning te onderscheiden die worden betrokken in de afweging. Dan gaat het om de omvang van de schade, de weerbaarheid van het slachtoffer (dit geldt vooral als onderscheidend criterium bij horizontale fraude), het te beschermen belang of de genomen preventieve/beschermende maatregelen. De feiten en omstandigheden van het individuele geval en de onderlinge samenhang van de kenmerkende factoren spelen in belangrijke mate een rol bij de prioritering. Per geval wordt gekeken naar de ernst van de normoverschrijding, mate van verwijtbaarheid (of bijvoorbeeld sprake is van een slordigheid of juist van grove schuld) en de vraag of een verdachte voor het eerst de fout in gaat of de fraude stelselmatig pleegt. De bewijsbaarheid van een specifiek geval is verder uiteraard ook altijd een belangrijk criterium.

bestrijding van fraude met overheidsgeld. Deze vorm van fraude wordt opgespoord door gespecialiseerde bijzondere opsporingsdiensten (BOD'en) en vervolgd door het Functioneel Parket (FP) van het OM dat een aantal specialistische aandachtsgebieden als werkterrein heeft.

In hoofdstuk 3 staan de resultaten centraal van de strafrechtelijke aanpak van horizontale fraude. Aan de hand van de kwantitatieve doelstellingen die in de Veiligheidsagenda 2015-2018 met de politie zijn gemaakt, wordt de aanpak van de afzonderlijke fraudethema's beschreven. Het zwaartepunt van de opsporing van horizontale fraude ligt weliswaar bij de politie maar ook anderen zoals de Douane en de Koninklijke Marechaussee leveren een bijdrage aan de bestrijding van deze vorm van fraude.

In Hoofdstuk 4 is een totaaloverzicht opgenomen van de afdoeningen door het OM en door de rechter. Daarbij zijn onder meer de in 2016 opgelegde vrijheidsstraffen, uitgesplitst naar verschillende categorieën, opgenomen.

2. Verticale Fraude

Het zwaartepunt van de bestrijding van fraude waarbij de overheid is benadeeld ligt bij de bijzondere opsporingsdiensten (BOD'en). Primair hebben de BOD'en tot taak hun bijdrage te leveren aan de strafrechtelijke handhaving van de ordeningswetgeving waarvoor de minister verantwoordelijk is onder wie zij ressorteren en eventueel (zo daarin door de betrokken ministers is voorzien) van ordeningswetgeving waarvoor een andere minister verantwoordelijk is.

FIOD

Het OM werkt samen met de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) aan het bestrijden van diverse vormen van verticale fraude. Conform wettelijk vereiste³ stellen de Minister van Financiën en het College van procureurs-generaal jaarlijks een handhavingsarrangement vast, waarin de wederzijdse afspraken over opsporing en afhandeling van de opsporingsonderzoeken van de FIOD zijn opgenomen. In 2016 werd daarbij de opsporingscapaciteit van de FIOD onder meer verdeeld over de volgende generieke aandachtsgebieden:

- thema's van de Belastingdienst;
- thema's van andere toezichthouders, waaronder De Nederlandsche Bank (DNB), de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa);
- internationale samenwerking; en
- thema's of zaken van overige aanmelders, waaronder andere departementen en daaronder ressorterende diensten. Hierbij valt onder meer te denken aan onderzoeken die in samenwerking met de politie of een andere BOD plaatsvinden.

De beschikbare opsporingscapaciteit van de FIOD wordt uitgedrukt in uren, waarbij de FIOD in 1.050.000 opsporingsuren beschikbaar had. Hiervan is 472.500 uur besteed aan thema's van de Belastingdienst, 21.000 uur aan thema's van andere toezichthouders, 31.500 uur aan internationale samenwerking en 504.000 uur aan thema's of zaken van overige aanmelders. Ten slotte is 21.000 uur van de capaciteit besteed aan zogenaamd 'nawerk'.⁴ Binnen elk van deze generieke aandachtsgebieden worden verschillende vormen van criminaliteit bestreden, zoals witwassen, corruptie of faillissementsfraude. Deze criminaliteitsvormen kunnen binnen meerdere aandachtsgebieden vallen.

Het OM beschikt over voldoende instrumenten om partijen aan te pakken die helpen bij illegale activiteiten, zoals belastingontduiking. Daarbij zij opgemerkt dat het gebruik kunnen maken van verschoningsgerechtigd materiaal en vraagstukken omtrent informatie-uitwisseling in de regel leidt tot vertraging in het strafproces.

In 2016 zijn er door de FIOD 543 processen-verbaal ingeleverd bij het OM met daarin in totaal 896 verdachten. In datzelfde jaar heeft in 429 zaken van het FP een strafrechtelijke opvolging gehad, bestaande uit een veroordeling, een strafbeschikking, een transactie of een beleidssepot.

³ Artikel 11 van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten.

⁴ Onder nawerk valt al het werk dat de FIOD doet nadat het proces-verbaal is ingeleverd bij het OM. Denk daarbij aan het op verzoek later horen van extra getuigen of het doen van nader onderzoek.

Thema's van de Belastingdienst uitgelicht

Veel meldingen voor strafrechtelijk onderzoek komen van de Belastingdienst. Deze meldingen zijn gebaseerd op bevindingen van de Belastingdienst in het kader van het klantcontact met belastingplichtigen. Belangrijke thema's in het toezicht door de Belastingdienst zijn de aanpak van:

- veelplegers;
- btw-(carrousel)fraude;
- omzetbelasting;
- systeemfraude bij de inkomensheffing/voorlopige teruggaaf;
- 'windhappers', personen wier levensstijl niet past bij hun officiële inkomen of vermogenspositie;
- misbruik van debet-creditcards;
- andere casuïstiek uit vermogen in het buitenland; en een
- subjectgerichte aanpak van facilitators.

De wijze van toezicht wordt daarbij bepaald op basis van handhavingsregie: het bewust kiezen welke instrumenten, in welke combinatie en met welke diepgang worden ingezet om in een bepaalde situatie verbetering in het nalevingsgedrag te bereiken. Het Protocol aanmelding en afdoening van fiscale delicten en delicten op het gebied van douane en toeslagen (Protocol AAFD) geeft daarbij handvatten wanneer de inzet van het strafrecht voor de hand ligt.⁵

20 maanden gevangenisstraf voor kinderopvangtoeslag en uitkeringsfraude

Op 25 februari 2016 veroordeelt de rechtbank Den Haag een 47-jarige man voor jarenlange fraude met kinderopvangtoeslagen en uitkeringsfraude tot een gevangenisstraf van 20 maanden. Eerder was door de officier van justitie een gevangenisstraf van 30 maanden geëist.

De man vroeg tussen 2006 en 2011 voor zijn gastouderbureau voor ruim 2 miljoen euro kinderopvangtoeslag aan. Dat deed hij onder meer voor mensen die geen werk hadden. Ook gaf hij mensen als gastouder op terwijl deze geen opvang verzorgden. Van de ontvangen kinderopvangtoeslagen sluisde de man ongeveer een miljoen euro door naar eigen bankrekeningen en bedrijven. Hij betaalde er ook 'salaris' aan de zogenaamde gastouders van. Veel van hen hebben daardoor te maken met een forse claim van de belastingdienst die het onterecht uitgekeerde geld terug wil zien. Ook heeft de man het met valse documenten doen voorkomen dat een aantal mensen voor het gastouderbureau als gastouder hadden gewerkt. Met deze documenten vroegen zij een ww-uitkering aan. In sommige vallen leidde dit tot toekenning van de uitkering.

Btw-fraude

In 2016 heeft de FIOD 16 onderzoeken afgerond op het gebied van Btw-fraude. Van deze 16 onderzoeken is in 15 gevallen het proces-verbaal door het OM ontvangen. In deze 15 onderzoeken zijn door het OM 33 verdachten ingeschreven. Negen verdachten zijn reeds gedagvaard, waarvan er twee reeds tot gevangenisstraf zijn veroordeeld. Eén verdachte is door de rechter vrijgesproken. Tegen twee zaken is de zaak geseponeerd omdat het wettig en overtuigend bewijs ontbrak. In een geval is de zaak voorwaardelijk geseponeerd.

⁵ *Strct.* 2015, nr. 17271.

24 maanden gevangenisstraf voor BTW-carrouselfraude

Eind 2016 doet de Rechtbank Noord-Holland uitspraak in een Btw-fraudezaak. De verdachte, eigenaar en enig aandeelhouder van een bedrijf, hield zich in de periode 2011-2012 stelselmatig bezig met de in- en verkoop van mobiele telefoons. Hij maakt onderdeel uit van een zogenaamde BTW-carrouselfraude. In de kern gaat het bij een Btw-carrousel om een 'plover', bedrijf A, dat goederen (vaak goed verhandelbare producten als mobiele telefoons) koopt van een in een ander land gevestigd bedrijf en verkoopt aan de 'buffer', bedrijf B. Bedrijf A geeft de verschuldigde BTW niet op aan de fiscus en bedrijf B trekt de betaalde BTW af als voorbelasting. Kortom: BTW wordt wel afgetrokken door bedrijf B, maar niet afgedragen door bedrijf A. Bedrijf B verkoopt de goederen aan bedrijf C, de 'broker', dat de goederen aan een in het buitenland gevestigd bedrijf verkoopt. Als aan bepaalde voorwaarden is voldaan hoeft de broker geen BTW in rekening te brengen maar kan een 0% tarief hanteren. Het in het buitenland gevestigde bedrijf kan de goederen dan weer verkopen aan bedrijf A; daarmee is de carrousel compleet.

In deze zaak fungeerde het bedrijf van verdachte als buffer voor andere bedrijven; hij kocht goederen, trok de BTW af en zijn leveranciers lieten na de verschuldigde BTW te betalen. Telkens als de Belastingdienst in de gaten kreeg dat een bedrijf als plover fungeerde, werd het Btw-nummer ingetrokken zodat het bedrijf geen facturen meer kon verzenden. Direct daarna werd een ander bedrijf als plover ingezet. Toen de Belastingdienst eind 2011 vragen begon te stellen aan verdachte heeft hij, vanaf begin 2012, in drie maanden tijd voor een bedrag van 7,5 miljoen euro telefoons gekocht, en binnen Nederland verkocht tegen een zeer geringe marge. In zijn aangifte deed hij voorkomen dat hij de goederen buiten Nederland had verkocht, wat tot gevolg zou hebben dat hij geen BTW zou hoeven afdragen. Zijn criminele opbrengst bedroeg 1,1 miljoen euro.

Verdachte is conform de eis van de officier veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van 24 maanden. De 1,1 miljoen dient verdachte ook af te dragen.

Thema's DNB en AFM

De FIOD is belast met de opsporing op het gebied van diverse wettelijke regelingen die betrekking hebben op de financieel-economische ordening. In de Beleidsbrief voor de bijzondere opsporingsdiensten⁶ zijn de thema's witwassen, integriteit financiële instellingen (waaronder pensioenfondsen) en intermediairs benoemd. Andere thema's zijn beleggingsfraude en marktmisbruik. Op het terrein van de financiële integriteit wordt een belangrijk deel van de zaken aangeleverd door de financiële toezichthouders DNB en de AFM. Nadere concretisering van de onderwerpen waarop strafrechtelijk wordt ingezet vindt gemeenschappelijk plaats, bijvoorbeeld in de handhavingsarrangementen die door het OM worden gesloten. Op grond van het Convenant ter voorkoming van ongeoorloofde samenloop van bestuurlijke en strafrechtelijke sancties⁷ vindt afstemming plaats tussen het OM, AFM en de FIOD plaats over de wijze van afdoening van bepaalde overtredingen van de financiële toezichtwetgeving, waaronder op het terrein van marktmisbruik. Dit gebeurt indien er sprake is van recidive of wanneer er naar het oordeel van de AFM sprake is van een overtreding waarbij de specifieke omstandigheden van het geval (zoals de ernst van de overtreding, de mate van opzet en verwijtbaarheid en de omvang van de schade) daartoe aanleiding geven.

⁶ *Kamerstukken II 2010/11, 32715, nr. 1.*

⁷ *Stcrt. 2009, nr. 9.*

ISZW

Het OM werkt samen met de Inspectie Sociale Zaken en werkgelegenheid - Directie Opsporing (ISZW) aan het bestrijden van diverse vormen van verticale fraude. Conform wettelijk vereiste stellen de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (voor het thema zorgfraude) en het College van procureurs-generaal jaarlijks een handhavingsarrangement vast, waarin de wederzijdse afspraken over opsporing en afhandeling van de opsporingsonderzoeken van de ISZW zijn opgenomen. In 2016 werd daarbij de opsporingscapaciteit van de ISZW onder meer verdeeld over de volgende thema's:

- arbeidsuitbuiting;
- georganiseerde uitkeringsfraude, subsidiefraude en fraude met reïntegratiegelden;
- illegale tewerkstelling en mensensmokkel;
- arbeidsomstandighedenwet; en
- zorgfraude.

In 2016 zijn uit de door de ISZW bij het OM ingeleverde processen-verbaal 277 verdachten ingeschreven. 229 daarvan zijn bij het FP in behandeling genomen, de rest bij de andere OM-onderdelen. In datzelfde jaar heeft in 162 zaken een strafrechtelijke opvolging plaats gehad, bestaande uit een veroordeling, een strafbeschikking, een transactie of een beleidssepot.

Arbidsuitbuiting bij champignonkwekerij

Op 10 november 2016 veroordeelt de rechtbank Limburg drie verdachten tot respectievelijk 24 maanden gevangenisstraf, 6 maanden gevangenisstraf en 100 uur taakstraf. Zij werden met drie andere natuurlijke personen en een rechtspersoon verdacht van arbeidsuitbuiting van voornamelijk Poolse pluksters en valsheid in geschrifte bij champignonkwekerij Prime Champ Production BV (Prime Champ) in de periode van medio 2009 tot medio 2012. Deze medeverdachten zijn vrijgesproken. Prime Champ is veroordeeld tot een geldboete van 75.000 euro.

Het strafrechtelijk onderzoek naar de champignonkwekerij werd gestart door de Directie Opsporing van de Inspectie SZW na meerdere meldingen over de vele Poolse pluksters die er werkzaam waren onder bedenkelijke omstandigheden. Uit het onderzoek bleek dat het aanstaande Poolse plukpersoneel via wervingskantoren in Polen met behulp van een wervingsfolder van Prime Champ werd misleid als het gaat om huisvesting, werktijden, verloning en arbeidsomstandigheden. Vervolgens werden zij met een pendelbus naar Nederland gebracht. De kosten hiervan werden van hun loon ingehouden.

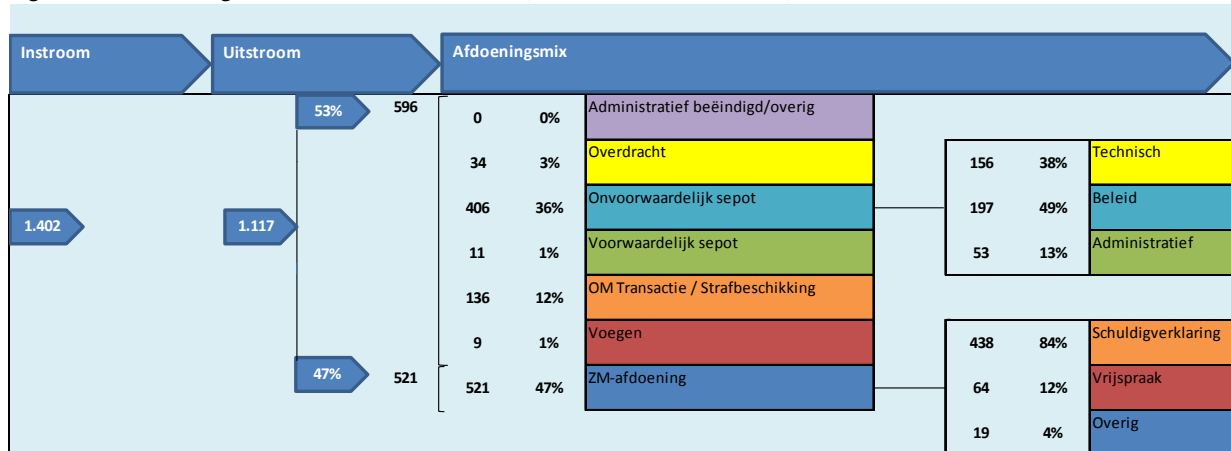
In Nederland werden de pluksters gezamenlijk gehuisvest in diverse bedrijfswoningen. Er was sprake van extreem lange werkdagen, slechte arbeidsomstandigheden en er werden onredelijk hoge eisen gesteld aan het aantal kilo's champignons dat per dag moest worden geplukt waardoor het verdienen van een minimumloon onmogelijk was. Uit getuigenverklaringen blijkt dat pluksters flauw vielen door vermoeidheid, warmte, gebruik van gevaarlijke stoffen en ondeugdelijke arbeidsmiddelen zoals een platform of lift. De negatieve, autoritaire en bevelende stijl van leidinggeven en het ontbreken van overleg met de pluksters over werk- en rusttijden maakte de omstandigheden volgens de officier van justitie nog slechter. Dit alles ging gepaard met een valse bedrijfsadministratie (afroemen van geklokte uren in tijdregistratiesysteem) en valse salarisspecificaties.

Sociale zekerheidsfraude

Op het terrein van de bestrijding van sociale zekerheidsfraude zijn ook de politie en andere opsporingsdiensten, zoals buitengewoon opsporingsambtenaren van gemeenten, actief. Zij hebben in 2016 in totaal 229 verdachten van sociale zekerheidsfraude bij het OM aangebracht.

Instroom en uitstroom verticale fraude

Figuur 1: Afdoeningen verticale fraudezaken (exclusief ILT en NVWA)⁸

Ten opzichte van 2015 is de instroom van verticale fraudezaken toegenomen, van 1.176 zaken in 2015 tot 1.402 zaken in 2016. Ook de uitstroom nam toe, van 944 zaken in 2015 tot 1.117 zaken in 2016. Het aandeel zaken dat aan de rechter is voorgelegd nam tussen 2015 en 2016 eveneens toe. In 2016 zijn 521 zaken door de rechter afgedaan en dat is met 47% iets minder dan de helft van het totale aantal afgedane zaken. In 2015 lag dat percentage op 44% en ging het om 411 zaken. De toename van het aantal rechterlijke afdoeningen is een positieve tendens. Dat neemt niet weg dat met meer zittingscapaciteit deze tendens nog verder kan worden geoptimaliseerd.

Sepotpercentage

Het sepotpercentage bij verticale fraudezaken was in 2016 hoger dan het gemiddelde onvoorwaardelijke sepotpercentage bij commune misdrijfzaken. Waar dat laatste percentage in 2016 20% was, lag het onvoorwaardelijke sepotpercentage bij verticale fraudezaken op 36%. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2015 toen het percentage op 34% lag. Dat een officier van justitie een zaak seponeert, betekent overigens niet dat er geen handhavend optreden plaatsvindt. Zo kunnen andere partners daarna nog maatregelen nemen, zoals het opleggen van een boete.

In bijna de helft van de gevallen is sprake van een beleidssepot. In 43% van de beleidssepots is de grondslag daarvoor dat de feitelijk leidinggever wordt vervolgd. Dan gaat het veelal om gevallen waarin zowel de natuurlijke persoon als de rechtspersoon als verdachte wordt aangemerkt, maar in de vervolging wordt gekozen voor de feitelijk leidinggever. Bij de technische

⁸ In dit overzicht zijn de zaken van de FIOD, de ISZW, de politie en overige opsporingsdiensten meegenomen. De zaken van FIOD en ISZW vallen allemaal onder de noemer 'fraude'. Bij zaken van de ISZW en de ILT kan dat niet worden gezegd. Ook is niet eenduidig aan te geven welke zaken wel en niet als fraude classificeren. Daarom zijn de zaken van ISZW en ILT buiten deze figuur gehouden. De prestaties van ISZW en ILT worden wel apart toegelicht.

septs is in 75% de reden dat het wettig en overtuigend bewijs ontbreekt. In 13% is de niet-ontvankelijkheid van het OM de grondslag.

NVWA

Voor de bestrijding van criminaliteit op de beleidsterreinen van Economische Zaken (EZ) en (deels) Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) werkt het FP samen met de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA). Grote opsporingsonderzoeken op deze beleidsterreinen worden opgepakt door de Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de NVWA (NVWA-IOD). Kleinere onderzoeken en zaken die rechtstreeks voortkomen uit de overgang van toezicht naar opsporing worden opgepakt en aangeleverd aan het FP door de inspectiedivisie van de NVWA.

De zaken van de NVWA vallen onder de noemer milieucriminaliteit. De meeste onderzoeken van de inlichtingen en opsporingsdienst van de NVWA-IOD hebben echter wel een fraudecomponent. Vaak is er sprake van vervalste documenten of een valse administratie om criminaliteit te verhullen.

Onderzoeken voortkomende uit de inspectiedivisies van de NVWA kunnen een fraudecomponent bevatten, maar dit is niet altijd het geval. In dit soort zaken kan het ook gaan om feitelijke overtredingen die bijvoorbeeld zien op de aantasting van dierenwelzijn, illegale visserij of smokkel van beschermde dieren of planten.

Om de samenwerking tussen de inspectiedivisies en de NVWA-IOD te verbeteren en meer oog te hebben voor de fraudecomponent, heeft de NVWA in 2016 het Fraude Expertise Knooppunt (FEK) opgezet. Inspecteurs (tevens buitengewoon opsporingsambtenaar binnen de NVWA inspectie) beoordelen signalen op fraude en werken samen met de IOD om deze opsporingsonderzoeken af te handelen.

Voor 2016 zijn de volgende inhoudelijke thema's opgenomen in het handhavingsarrangement tussen NVWA, FP, EZ en VWS:

- voedselveiligheid;
- vleesfraude en voedsel fraude;
- dierenwelzijn en diertransport;
- antibiotica;
- visketen;
- meststoffen;
- fytosanitair (certificaten);
- productveiligheid;
- CITES;
- natuur; en
- subsidiefraude.

Voor onderstaande cijfers geldt dat dit cijfers zijn uit het managementinformatiesysteem van het FP.

- In 2016 heeft het FP in totaal 687 parketnummers van de NVWA (inspectie en IOD samen) geregistreerd.

- Voor de in 2016 ingestroomde parketnummers geldt dat in 26 parketnummers registratie op artikel 225 Wetboek van Strafrecht, valsheid in geschrifte, heeft plaatsgevonden. Dat wil echter niet zeggen dat bij de andere parketnummers geen sprake is van een fraudecomponent.
- In elk geval 37 van de in 2016 687 ingestroomde parketnummers betreft parketnummers die zien op onderzoeken van de NVWA IOD. In zaken die door de NVWA-IOD worden onderzocht is nagenoeg altijd sprake van fraude.
- In 2016 zijn 109 parketnummers van de NVWA (inspectie en IOD samen) geseponeerd. Dit kunnen andere parketnummers zijn dan de in 2016 ingeschreven parketnummers, omdat het ook kan gaan om parketnummers die al eerder dan in 2016 zijn geregistreerd.
- Van de 109 septs gaat het in 73 gevallen om een beleidssept en in 36 gevallen om een technisch sept.
- In 2016 zijn 307 parketnummers aan de rechter voorgelegd. Dit heeft bij 239 verdachten geleid tot een schuldigverklaring. 27 keer is een verdachte vrijgesproken. Het restant valt in de categorie 'overig'. Ook hier kan het gaan om andere parketnummers dan de eerder genoemde 687 ingestroomde parketnummers.

Omgekat babymelkpoeder

Op 4 mei 2016 veroordeelt de rechtbank Rotterdam 2 personen voor het 'omkatten' van babymelkproducten tot respectievelijk 8 maanden gevangenisstraf, waarvan 5 maanden voorwaardelijk en een taakstraf van 180 uur. De verdachten kochten op grote schaal blikken N-1 melkpoeder in. Dit product bevat koemelkeiwit (lactose). Vervolgens vervingen zij de etiketten op deze blikken met vervalste etiketten van het – aanmerkelijk duurder – P-2, een babymelkpoederproduct dat speciaal bestemd is voor baby's met lactose-allergie. Deze 'omgekatte' blikken N-1 werden verkocht als P-2-melkpoeder. De verdachten wisten dat P-2 specifiek bestemd was voor baby's met een lactose-allergie. Dat is op het P-2 etiket namelijk duidelijk en helder aangegeven. Indien deze baby's dan toch een lactoseproduct tot zich nemen, dan zullen zij daardoor een allergische reactie krijgen. Dat is schadelijk voor hun gezondheid. Verdachten hebben zich daardoor schuldig gemaakt aan de verkoop van waar die schadelijk is voor de gezondheid, waarbij zij dat schadelijke karakter hebben verzwegen.

ILT

Voor de bestrijding van criminaliteit op de beleidsterreinen van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M), en deels het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), werkt het FP samen met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). De Inlichtingen- en Opsporingsdienst is een onderdeel van de ILT (ILT/IOD) en fungeert als de bijzondere opsporingsdienst van I&M. Middel(zware) opsporingsonderzoeken op beleidsterreinen van I&M worden opgepakt door algemeen opsporingsambtenaren van de ILT/IOD. Kleinere onderzoeken en zaken die rechtstreeks voortkomen uit de overgang van toezicht naar opsporing worden opgepakt en aangeleverd aan het FP door buitengewoon opsporingsambtenaren van de ILT.

Met handhaving van wet- en regelgeving van I&M levert de ILT een bijdrage aan de veiligheid en de duurzaamheid van allerlei vormen van transport en de leefomgeving, aan een level playing field in industriële en transportsectoren en aan vertrouwen in de woningcorporaties. Doel van toezicht en opsporing door de ILT is gedragsverandering van onder toezicht staanden, in combinatie met

de optimale inzet van opsporing. De prioriteiten in de strafrechtelijke opsporing door de ILT/IOD liggen bij de thema's:

- afval;
- bodem;
- gevaarlijke stoffen;
- woningcorporaties; en
- transport.

De ILT/IOD richt zich daarbij op georganiseerde criminaliteit met een ondermijnend karakter en vaak met internationale (financiële) constructies en handelsstromen. De focus wordt daarbij gelegd op intermediairs, facilitators en certificerende instellingen. Op het gebied van de woningcorporaties ligt de focus op integriteitschendingen.

Veel zaken van de ILT vallen onder de noemer economische delicten. De meeste onderzoeken van de ILT/IOD hebben een fraudecomponent. Vaak is er sprake van vervalste documenten of een valse administratie om criminaliteit te verhullen.

Voor onderstaande cijfers geldt dat dit cijfers zijn uit het FP-systeem. In 2016 heeft het FP 427 parketnummers van de ILT (inspectie en IOD samen) geregistreerd. De IOD heeft tien grote onderzoeken gedraaid. Deze onderzoeken hadden veelal een milieucomponent in relatie met valsheid in geschrifte. Door frauduleus handelen was getracht ontdekking van ernstige milieuschendingen te voorkomen op onder andere het gebied van bodem, grensoverschrijdende afvaltransporten en handel in biotickets.

Gevangenisstraffen voor afvalfraude

Op 21 november 2016 eist de officier van justitie gevangenisstraffen tot 15 maanden tegen drie leidinggevend van inmiddels failliete afvalbedrijven voor fraude met tientallen containers met gemengd (huishoudelijk) afval, die zij volgens het OM in strijd met de Europese regels voor afvaltransporten (EVOA) naar China exporteerden. Europese lidstaten zijn verplicht om inbreuken op de Europese regels voor afvaltransporten doeltreffend, evenredig en afschrikkend te sanctioneren.

De drie leidinggevend werkten voor de inmiddels failliete rechtspersonen Van Puijfelik BV, European Fibre Supplies BV en Leparo BV uit Breda, die allen onder VP Holding BV vielen. Uit onderzoek door de opsporingsdienst ILT-IOD blijkt dat onder leiding van de drie mannen tientallen containers met huishoudelijk afval, dan wel containers met een mengsel van oud-papier en huishoudelijk afval vanuit Groot-Brittannië zijn geïmporteerd.

Dat zou zijn geïmporteerd onder de valse noemer 'oud papier', of de verdachten gaven een verkeerde voorstelling van zaken aan de bevoegde autoriteiten voor het verkrijgen van de benodigde toestemming voor de import uit Engeland van het (huishoudelijk) afval. Zij gaven bijvoorbeeld aan dat het gemengde (huishoudelijke) afval bij één van hun bedrijven gesorteerd zou worden op soort en kwaliteit en daarna zouden zij de deelstromen doorverkopen als grondstof.

De sortering lijkt in het geheel niet hebben plaatsgevonden, het bedrijf was daartoe ook niet toegerust. Een groot deel van dat afval is daarna overgebracht onder de noemer van 'oud papier' naar China. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat stelselmatig het gewicht van het afval op facturen was opgehoogd, waardoor te veel bij de afnemers in rekening gebracht werd.

Op 27 januari 2017 veroordeelt de rechter de drie verdachten voor het illegaal exporteren van afval naar China en valsheid in geschrifte. Twee broers, die samen eigenaar zijn van het bedrijf, moeten respectievelijk twaalf en zes maanden de gevangenis in. De derde verdachte, die verantwoordelijk was voor de verkoop in Azië, moet voor negen maanden de cel in. De verdachten gaan in hoger beroep.

3. Horizontale fraude

De aanpak van horizontale fraude, waarbij niet de overheid maar burgers of bedrijven worden benadeeld, is vanaf 2015 opgenomen in de Veiligheidsagenda 2015-2018 voor de politie⁹ en heeft daarmee vier jaar prioriteit. Naast de inzet door de politie zijn ook andere opsporingsdiensten actief bij de bestrijding van specifieke thema's horizontale fraude. Het zwaartepunt ligt echter nadrukkelijk bij de politie.

In de Veiligheidsagenda zijn de prestatiedoelstellingen voor de politie kwantitatief vastgelegd. De genoemde streefcijfers betreffen minimumaantallen. Afsproken is om het aantal door de politie bij het OM aangeleverde *verdachten* te tellen. De in dit hoofdstuk getoonde cijfers hebben daarom, tenzij anders aangegeven, betrekking op *parketnummers*, dat wil zeggen aantallen verdachten die bij het OM zijn geregistreerd en waaraan een fraudefeit is gekoppeld. Ten behoeve van kwalificatie van de delicten is noodzakelijk dat naast het bijhouden van algemene fraudevormen (zoals artikelen 225 en 326 Wetboek van Strafrecht) ook kenmerken worden toegekend zodat inzichtelijk is welk type fraude het betreft (bijvoorbeeld verzekeringsfraude, acquisitiefraude etc.). In het OM-jargon is dat het (handmatig) toekennen van een *maatschappelijke classificatie*. Voor monitoring van de resultaten van de strafrechtelijke aanpak van horizontale fraude wordt met name gekeken naar de parketnummers die voorzien zijn van een maatschappelijke classificatie horizontale fraude.

Sinds begin 2015 zijn de registratiesystemen bij politie en OM gesynchroniseerd op de fraudethema's uit de Veiligheidsagenda zodat resultaten beter vergeleken kunnen worden. In 2015 was nog een substantieel deel van de zaken in behandeling die in 2014 – onder oude, ongelijksoortige classificaties – waren ingeschreven. Inmiddels neemt dit aantal af en wordt steeds eenduidiger geclassificeerd. Daardoor kan steeds beter gezien worden waar de in behandeling zijnde fraudezaken over gaan. Desalniettemin blijkt ook dat aangiftes die bij de politie onder een bepaalde classificatie worden ingeboekt, later bij het OM een andere classificatie krijgen omdat de kern van de zaak na het onderzoek toch anders blijkt te liggen dan bij de aangifte gedacht. Daardoor blijven er verschillen tussen de registraties bij politie en bij OM.

Figuur 2: Minimum aantallen horizontale fraude zoals neergelegd in de Veiligheidsagenda

Jaar	2015	2016	2017	2018
Aantal parketnummers	1.500	1.600	1.900	2.300

Van belang is ook te realiseren dat deze cijfers in de Veiligheidsagenda specifiek zien op opsporing door de politie. Hierna wordt vooral dieper ingegaan op de zaken die afkomstig zijn van de politie. Deze worden echter ook in het bredere kader van alle aangeleverde zaken horizontale fraude geplaatst.

⁹ *Kamerstukken II 2014/15, 28 684, nr. 412*

Instream van zaken

In 2016 zijn in totaal circa 3.626 verdachten van een feit¹⁰ met betrekking tot horizontale fraude ingestroomd bij het OM. In 2015 waren dat er circa 3.400. In het kader van de monitoring van de resultaten horizontale fraude is afgesproken dat alleen verdachten meetellen die zijn voorzien van een (nieuwe) exclusieve maatschappelijke classificatie horizontale fraude. In 2016 waren dat er 3.316, tegen 2.419 in 2015. Voor de monitoring van de prestaties van de Veiligheidsagenda geldt daarnaast dat het moet gaan om verdachten die *door de politie* zijn aangeleverd en voorzien van een classificatie horizontale fraude. In 2016 waren dat 2.794 verdachten (de overige 522 zijn dus afkomstig van andere opsporingsdiensten), waar dat in 2015 2.077 verdachten betrof.

In figuur 3 is schematisch weergegeven hoeveel parketnummers met een horizontale fraudefeit in 2016 zijn ingeboekt bij het OM (eerste kolom). Vervolgens is aangegeven welk deel daarvan viel binnen de specifieke categorieën horizontale fraude zoals die in de Veiligheidsagenda zijn benoemd (voorzien van een nieuwe classificatie horizontale fraude; kolom twee). Aangezien de Veiligheidsagenda voor wat betreft fraude ziet op de opsporing door de politie is in kolom drie aangegeven welke parketnummers met primair een fraudefeit en voorzien van een juiste classificatie zijn aangeleverd door de politie. De rest is dus door andere diensten zoals Douane, Koninklijke Marechaussee etc. aangeleverd.

In de vierde kolom blijkt – op basis van een analyse van het aanleverende politieonderdeel en afdoend OM-onderdeel – dat ongeveer de helft van alle door de politie aangeleverde nummers in de ZSM-sfeer¹¹ wordt afgedaan: snelle en effectieve afdoening bij relatief eenvoudige feiten. Een gering deel van de door politie aangeleverde zaken die hebben geleid tot een fraude-parketnummer en die geen ZSM-zaken waren, betrof projectmatige onderzoeken waar ook meer specialistische kennis van fraude werd ingezet (vijfde kolom)¹². Dit deel betreft zaken waar het opsporingsonderzoek doorgaans uitgebreider is. Hier wordt het effect van het onderzoek en de afdoening planmatig bij elke zaak afzonderlijk bepaald. Identiteitsfraude via internet, hypotheekfraude, vastgoedfraude of fraude met online handel zijn voorbeelden van fraudevormen die buiten de ZSM-werkwijze of projectmatig worden aangepakt.

Tot de projectmatige zaken behoren ook de zaken waarbij het strafrecht gericht aanvullend aan andere, civiele, fiscale en bestuurlijke middelen wordt ingezet. Te denken valt hierbij aan een deel van de faillissementsfraudezaken waarbij het OM participeert in de zogenoemde fraudesprekuren

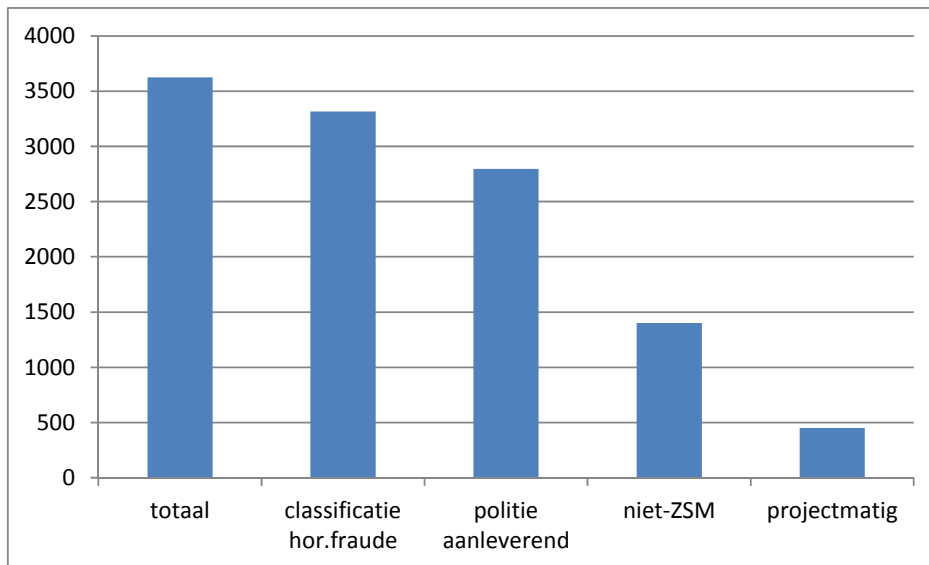
¹⁰ Het gaat hier overwegend om verdachten bij de arrondissementsparketten geregistreerd met een strafbaar feit, zoals valsheid in geschrift (artikel 225 Wetboek van Strafrecht), oplichting (artikel 326 Wetboek van Strafrecht) en faillissementsfraude (340 Wetboek van Strafrecht e.v.). In dit getal zijn *niet* meegeteld de iets minder dan 600 verdachten van het ‘betalen’ met vals geld (artikelen 208, 209, 210, 213 Wetboek van Strafrecht). Dit betreft veelal heterdaad situaties die de politie en het OM gezien de aard en omvang van het delict een enigszins vertekend beeld voor deze monitor kunnen opleveren. Daarom worden ze in deze monitor verder buiten beschouwing worden gelaten.

¹¹ Het OM werkt met verschillende processtromen, ook wel werkomgevingen genoemd. Fraudezaken die projectmatig worden aangepakt, worden verwerkt in de werkomgeving ‘Ondermijning’. Veel voorkomende criminaliteit, waarbij sprake is van een beperkte opsporingsinzet en waarop een snelle en specifieke strafrechtelijke interventie volgt, wordt verwerkt in de werkomgeving Interventies of ‘ZSM’.

¹² Dit getal is bij benadering.

met rechters-commissarissen en curatoren en zaken die vallen binnen de thema's die bijvoorbeeld met de verzekeringsbranche zijn afgesproken. Van deze zaken kan worden gezegd dat de kwaliteit in de zin van het beoogde effect per strafzaak het hoogst is.

Figuur 3: Instroom aantallen verdachten van horizontale fraude bij OM geregistreerd in 2016

Onderverdeling naar afzonderlijke categorieën horizontale fraude

Zoals eerder gemeld zijn de nieuwe maatschappelijke classificaties pas begin 2015 ingevoerd. Bedoeling van toekenning van die classificaties aan verdachten is om overzicht van en inzicht in zowel het totaal van het aantal gevallen horizontale fraude dat behandeld wordt, als van de specifieke onderverdeling binnen de horizontale fraude te krijgen. Naast eigen overzicht voor het OM en de betrokken opsporingsdiensten hebben diverse private en bestuurlijke partijen uiteraard ook behoefte aan dat overzicht. Er wordt daarom nadrukkelijk aandacht besteed aan het correct classificeren van een zaak. Desalniettemin kan vaak verschillend worden geoordeeld over de essentie en dus classificatie van een fraudezaak.

Nog niet bij elke inschrijving van een verdachte in de systemen wordt direct de juiste classificatie toegekend. Dit komt onder andere door het genoemde aspect dat het vaak lastig is om een zaak in een specifieke categorie te duiden en zo te classificeren. Om die reden wordt nog steeds ook de meer algemene categorie 'overig' toegekend. De verwachting is dat deze categorie minder wordt toegepast als men meer vertrouwd raakt met de andere beschikbare classificaties. Het kan voor de categorie 'overig' bovendien gaan om gevallen die niet eenduidig onder een van de hoofdclassificaties te scharen zijn (bijvoorbeeld valse entreekaartjes bij een concert). Ook kan het regio-specifieke zaken betreffen. Denk daarbij aan zaken in het kader van een projectmatige regionale aanpak van bepaalde groepen daders of de aanpak van fraudevormen die samenhangen met bepaalde voor een arrondissement specifieke geografische of infrastructurele kenmerken, zoals lucht- of zeehavens of landsgrenzen.

De uitsplitsingen naar soort fraude op basis van classificatie dienen dan ook tegen de achtergrond van het voorgaande te worden beoordeeld¹³.

Figuur 4: Onderverdeling naar afzonderlijke categorieën horizontale fraude

	Regionale eenheden politie
Krediet-, hypotheek- en depotfraude	199
Fraude betaalproducten (skimming, phishing, creditcard)	164
Fraude betaalproducten (geldezel)	118
Verzekerings- of assurantiefraude	60
Telecomfraude	24
Faillissementsfraude	100
Acquisitiefraude	30
IE-fraude / namaakgoederen	38
Vastgoedfraude	1
Kilometertellerfraude	10
Fraude in de zorg (incl. PGB)	24
Fraude met online handel	171
Voorschotfraude	8
Identiteitsfraude (algemeen)	298
Identiteitsfraude (via internet)	63
Fraude overig	1557

Gevangenisstraf voor internetoplichter

Op 14 juni 2016 veroordeelt de rechtbank Zeeland – West-Brabant een 32-jarige man uit Roosendaal voor internetoplichting tot een gevangenisstraf van zes maanden, waarvan drie maanden voorwaardelijk. De man bood onder een valse naam computeronderdelen via internet te koop aan. Hij liet zijn negen slachtoffers betalen, maar leverde vervolgens geen product. De opgelegde straf is conform de eis van de officier van justitie.

De rechter acht bewezen dat de verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan oplichting. De man heeft bij de politie schuld bekend. De Roosendaler was in het verleden al meerdere malen veroordeeld voor onder andere soortgelijke feiten. De rechter bepaalde daarnaast dat de man aan enkele gedupeerden een schadevergoeding moet betalen.

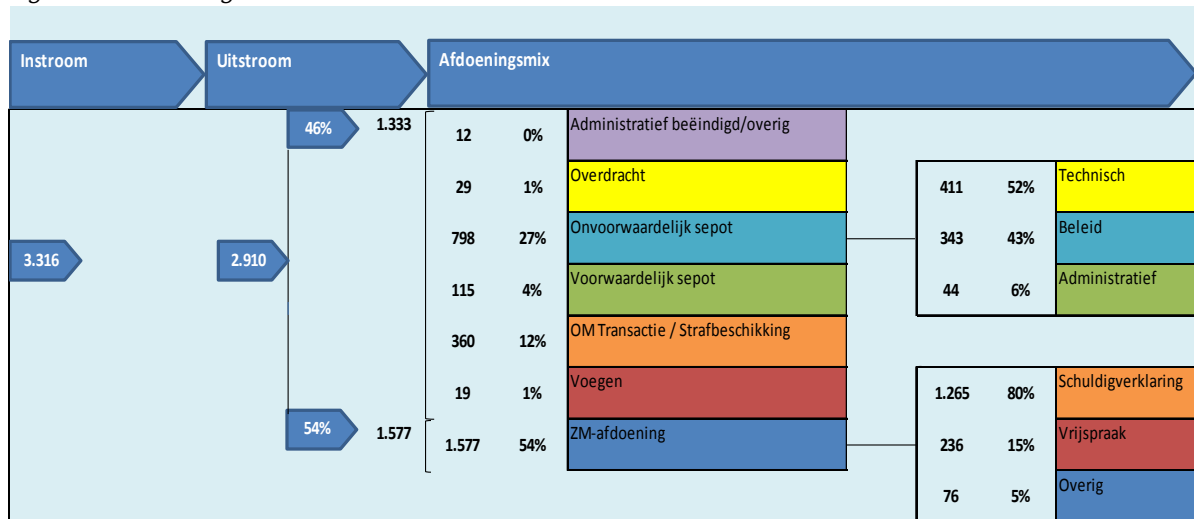
Uitstroom van zaken

Ook hier geldt dat het OM bijhoudt hoe het de zaken afdoet. Kort gezegd: wat het OM ermee gedaan heeft, van sepot tot zaak op zitting. Verderop is het overzicht van die afdoeningsmodaliteit schematisch weergegeven. Opgemerkt wordt dat het getal instroom (3.316) ziet op verdachten

¹³ Voor figuur 4 is gekeken naar alle correct toegekende nieuwe maatschappelijke classificaties. Het is mogelijk om aan elk ten laste gelegd feit aan een verdachte (parketnummer) een aparte maatschappelijke classificatie toe te kennen. Met andere woorden, aan een parketnummer kunnen meerdere maatschappelijke classificaties worden gekoppeld. Daardoor ligt het totaal van deze tabel hoger dan de 2.794 uit de vorige tabel. Voor het tellen van de te behalen doelstelling uit de veiligheidsagenda wordt immers uitsluitend gekeken naar unieke parketnummers met een of meer correct toegekende maatschappelijke classificaties horizontale fraude.

afkomstig uit zaken van diverse opsporingsdiensten die voorzien zijn van een nieuwe maatschappelijke classificatie horizontale fraude die in het jaar 2016 in de OM-systemen zijn geregistreerd. Opsporing en vervolging is een continu proces waarbij verdachten het hele jaar door ‘instromen’. Dit betekent ook hier dat de in 2016 afgedane zaken niet per se de in datzelfde jaar ingestroomde zaken betreffen. Sommige zaken lopen over de jaarwisseling heen of duren nu eenmaal langer dan een jaar om te behandelen. Onderstaande cijfers bieden dus vooral een globaal inzicht over de trend van instroom en afdoening. Het instroomcijfer zegt iets over het aantal nieuwe zaken dat door de politie is aangeleverd in 2016. Het afdoeningsgetal zegt iets over het aantal afgedane zaken in dat jaar.

Figuur 5: Afdoening horizontale fraude

In 2016 zijn 1.577 zaken, 54% van de uitgestroomde horizontale fraudezaken, door de rechter afgedaan, waarvan 80% in een schuldigverklaring heeft geresulteerd. In 2015 ging het om 719 zaken en eindigde 50% van de zaken met een rechterlijke afdoening. De forse toename in de uitstroom kan worden verklaard uit de invoering van het nieuwe stelsel van maatschappelijke classificaties in 2015. Alleen zaken die vanaf 2015 zijn ingestroomd tellen mee in de afdoeningscijfers. De zaken uit eerdere jaren die in 2015 zijn afgedaan, tellen niet mee in het resultaat. Dit vertekent het beeld nog.

Spotpercentage

Bij horizontale fraudezaken lag het onvoorwaardelijke sepotpercentage in 2016 hoger dan het gemiddelde onvoorwaardelijke sepotpercentage bij commune misdrijfzaken. Bij horizontale fraudezaken lag dit sepotpercentage – bestaande uit technische sepot, bijvoorbeeld omdat het wettig en overtuigend bewijs ontbreekt, en beleidssepot, waarin het OM op inhoudelijke gronden beslist dat vervolging niet opportuun is – in 2016 op 27%. In 2015 was dat nog 30%. Daarmee is sprake van een daling. Het sepotpercentage bij commune misdrijfzaken lag in 2016 op 20%.

Bij de beleidssepots is de ouderdom van het strafbare feit met 27% de vaakst voorkomende reden om te seponeren. In 87% van de technische sepots is het ontbreken van voldoende wettig en overtuigend bewijs de grondslag.

Thema uitgelicht: Faillissementsfraude¹⁴

Bij de (programmatische) aanpak van faillissementsfraude ligt de nadruk op de versterking van de handhavingsketen, zowel aan de voor- als achterkant. Aan de voorkant betekent dit het continueren en verbeteren van de samenwerking met de curatoren, RC's insolventie, KvK en met de Belastingdienst. Aan de achterkant gaat het om het verrichten van opsporingsonderzoeken voor die gevallen waarin het strafrecht aan zet is. Het FP en de FIOD richten zich op de complexe, grotere zaken.

Bij bepaalde fraudefenomenen is niet zozeer het aantal parketnummers (verdachten) interessant maar zijn ook andere grootheden relevant om de kwaliteit en kwantiteit van de inzet van het strafrecht te kunnen duiden. Faillissementsfraude is zo'n thema. In de strafrechtelijke aanpak van faillissementsfraude is gerichte aandacht voor zowel eenvoudige als complexe zaken. Bij eenvoudige zaken staat vaak slechts één faillissement centraal in het onderzoek. Bij complexe zaken zijn dat er doorgaans juist meer. Van complexe zaken is bijvoorbeeld sprake als een fraudeur zich stelselmatig schuldig maakt aan faillissementsfraude of met vooropgezette plannen meerdere vennootschappen gebruikt voor zijn frauduleuze praktijken. Het tellen van alleen de parketnummers (aantallen verdachten) geeft een te beperkt beeld van de inspanning van de opsporing. Daarom wordt het aantal in de onderzoeken betrokken faillissementen in het overzicht getoond.

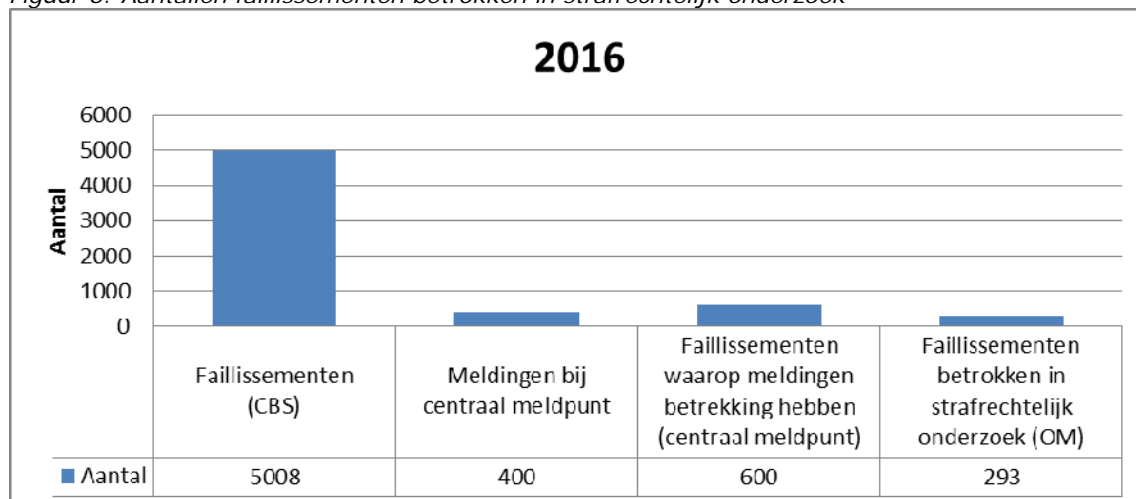
Bij dit onderwerp is het bovendien relevant om de *gezamenlijke* inspanningen van opsporingsdiensten (politie en FIOD) te betrekken in de bestrijding van het fenomeen. Een fraudeur houdt zich niet aan de indeling horizontaal en verticaal. Bij faillissementsfraude zijn immers vrijwel altijd de staat (fiscus) maar ook particulieren en bedrijven benadeeld. Bij de aanpak van faillissementsfraude zijn zowel politie als FIOD actief en aan de zijde van het OM alle parketten.

Het aantal uitgesproken faillissementen in Nederland is in 2016 verder gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar terwijl de inspanningen van het OM gelijk zijn gebleven. De 'pakkans' is daarmee opnieuw hoger geworden. Het totaal aantal parketnummers, omgerekend naar het aantal in de strafrechtelijke onderzoeken betrokken faillissementen, levert over 2016 onderstaand beeld op. (bron eerste kolom: CBS (aantal is zonder natuurlijke personen-zonder-onderneming); tweede en derde kolom centraal meldpunt faillissementsfraude; vierde kolom cijfers OM). Het verschil tussen de tweede en derde kolom wordt verklaard door het feit dat een melding betrekking kan hebben op meerdere faillissementen.

Hierbij wordt opgemerkt dat ruim een derde van het geheel is opgespoord door de FIOD en vervolgd door het FP (de complexe zaken). Twee derde is door de politie opgespoord en door de arrondissementsparketten vervolgd.

¹⁴ Faillissementsfraude kan zowel horizontale als verticale fraude betreffen.

Figuur 6: Aantallen faillissementen betrokken in strafrechtelijk onderzoek

Thema uitgelicht: verzekeringsfraude

Sinds 2011 hebben de Nationale Politie en OM een convenant met Zorgverzekeraars Nederland en het Verbond van Verzekeraars over de aanpak van verzekeringsfraude. Tijdens de looptijd van dit Convenant Aanpak Verzekeringsfraude heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die voor de ondertekenaars van het convenant aanleiding zijn geweest om in 2016 een nieuw convenant voor te bereiden.

Het aantal aangiften dat verzekeraars jaarlijks doen is de afgelopen jaren sterk teruggelopen. Een gedeeld beeld van wat onder fraude wordt verstaan maar meer in het bijzonder de inzet van eigen middelen van de verzekeraars¹ hebben hieraan bijgedragen. Zo beschikt de branche sinds september 2016 over extra verhaalsmogelijkheden op fraudeurs. Verzekeraars kunnen, naast het vorderen van onterechte uitkeringen, onderzoekskosten terugvorderen.

Ter illustratie van de trend: door de schadeverzekeraars werden in 2011 nog 2000 aangiften gedaan, in 2015 waren dat er nog 98. Dit betreft dan aangiften binnen de thema's zoals 'opzetaanrijdingen' en 'fraude met inkomensverzekeringen'. Dat zijn thema's waarbij het strafrecht in beeld komt, zowel vanuit maatschappelijke gevaarstelling, georganiseerdheid en ook 'brutaliteit' van de fraude. Het betreft een type zaken waar alle verzekeraars last van hebben, waar veel geld mee is gemoeid, verzekeraars zelf stevig op inzetten maar desalniettemin een groep fraudeurs overhouden die alle barrières toch nemen. Voor dat segment is strafrecht het optimum remedium en ligt opsporing en vervolging in de rede.

Ten behoeve van een efficiënte afdoening van die zaken die conform het aangiftebeleid als strafrechtwaardig zijn aangemerkt, hebben de Nationale Politie en het FP in het kader van het nieuwe convenant afspraken gemaakt over een projectmatige aanpak die de efficiëntie en effectiviteit van het strafrecht vergroot en de eigen middelen van de branche beter ondersteunt. De focus zal hierbij liggen op een efficiënter aangifteproces, het vergroten van de mogelijkheden van de verzekeraars tot fraudepreventie door communicatie en terugkoppeling over gesignaleerde fenomenen en ervaringen, het bevorderen binnen de juridische mogelijkheden van de publiek-private samenwerking bij de daadwerkelijke afdoening van de zaken en de verbetering van de kwaliteit van de opsporing bij de politie en OM door actieve kennisontwikkeling

Deze projectmatige aanpak is onderdeel van de nieuwe samenwerkingsafspraken die worden verwoord in het nieuwe convenant dat naar verwachting medio 2017 wordt ondertekend.

4. Afdoeningen en straffen

In onderstaande tabel zijn de gegevens over afdoening in geaggregeerde vorm weergegeven. De gegevens zijn uitgesplitst naar afdoeningen door het OM en afdoeningen door de rechter. Daarin is het aantal zaken benoemd waarin een vrijheidsstraf, taakstraf, boete of schademaatregel is opgelegd. Hierbij moet worden opgemerkt dat in één zaak meerdere schademaatregelen kunnen worden opgelegd. Ook is het mogelijk dat een vrijheidsstraf in combinatie met een taakstraf of geldboete wordt opgelegd. De som van de vrijheidsstraffen, taakstraffen, geldboetes en schademaatregelen is daardoor hoger dan het aantal strafopleggingen. Ten slotte is de duur van de opgelegde vrijheidsstraffen in verschillende categorieën inzichtelijk gemaakt.

Figuur 7: afdoeningen OM en rechter

	Horizontale Fraude	Verticale Fraude
Instroom	3.316	1.402
Uitstroom	2.910	1.117
<i>OM-afdoeningen</i>		
Administratief beëindigd	12	0
Overdracht	29	34
Onvoorwaardelijk Sepot	798	406
Voorwaardelijk Sepot	115	11
OM-strafbeschikking	208	10
OM-transactie	152	126
Voegen	19	9
<i>Afdoening door de rechter</i>		
Strafoplegging	1.240	433
Schuldigverklaring zonder oplegging straf of maatregel	25	5
Ontslag van alle rechtsvervolgning	5	0
OM niet ontvankelijk	14	8
Rechter niet bevoegd	1	0
Vrijspraak	236	64
Overig (veelal ter terechtzitting gevoegd)	56	11
Vrijheidsstraf	755	264
<= 1 mnd	219	36
> 1 mnd - <= 2 mnd	252	35
> 2 mnd - <= 3 mnd	80	37
> 3 mnd - <= 6 mnd	83	57
> 6 mnd - <= 1 jaar	57	41
> 1 jaar - <= 2 jaar	39	43
> 2 jaar	25	15
Taakstraf	644	252
Geldboete	126	64
Schademaatregel	242	12